

Odražanje okoljske zakonodaje v gospodarski družbi

Okolje, poseg v okolje in obremenitev okolja kot posledica odnosa družbe in opravljanje dejavnosti predstavlja pereč problem današnjega časa. Posameznik kot del družbe se srečuje z okoljskimi problemi, po eni strani jih ustvarja, medtem ko jih na drugi strani rešuje.

Avtorici:

Majda Reberšak - Iskra, diplomirana ekonomistka, študentka magistrskega programa Pravo in management nepremičnin na Evropski pravni fakulteti v Novi Gorici

in

doc. dr. Alenka Temeljotov - Salaj, Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici, Kidričeva 9, 5000 Nova Gorica

Fotografije v članku so simbolične

Uvod

Varstvo pravice do zdravega življenjskega okolja je pravica posameznika, ki mu je zagotovljena z upravnim, ustavnim in civilnim pravom. V članku so zabeleženi pomembnejši pravni viri, ki zagotavljajo to pravico. Bivanje v zdravem življenjskem okolju je pravica, ki ne sme biti kratena. Sodelovanje javnosti pri odločanju in dostop do varstva pravic v okoljskih zadevah ima podlago v Aarhuški konvenciji. Ta se osredotoča na sodelovanje nevladnih organizacij in drugih pripadnikov civilne družbe pri sprejemanju odločitev, pomembnih za ohranjanje zdravega življenjskega okolja. Vendar je varovanje okolja, ohranjanje

narave in zdravega življenja enako pomembno kot razvojne potrebe prebivalstva. V rastoči družbi se večajo potrebe, spreminjajo vrednote in vrednostni sistemi.

Zavedati se moramo, da je odnos jeklarske industrije do okolja različen po državah, predvsem pa pogojen z državno zakonodajo in spodbudami vladajočih. Težko je govoriti o konkurenčnosti evropskih jeklarskih podjetij v primerjavi s podjetji iz držav, ki imajo manj obremenjujočo okoljsko zakonodajo. Dokler se vodilne države ne bodo zedinile o enotni okoljski politiki, bodo države, ki mislijo na okolje, v slabšem konkurenčnem položaju. Še večjo ranljivost predstavlja liberalni trg, kajti tedaj stopijo v ospredje neenake možnosti sodelujočih. Izdelovalci proizvodnih obratov so po zadnji gospodarski krizi izgubili precej poslov v jeklarski industriji. Morali so se osredotočiti na nove produkte za isti trg, upoštevaje globalni pogled na ekologijo. Podjetja imajo predvidene ukrepe za uresničevanje zastavljenih ciljev, vendar je uresničevanje ukrepov odvisno predvsem od finančne zmogljivosti podjetja. Investicija, ki zagotavlja čisto proizvodnjo, je dražja. V razvitem svetu imajo podjetja višji nivo omejitev v primerjavi s podjetji iz nerazvitega sveta. Strogi okoljski ukrepi, ki veljajo v Evropi, niso primerljivi z drugimi državami.

Naši sktrokovnjaki menijo, da podjetje, ki ne meri okoljskih učinkov, teh praviloma tudi ne obvladuje (Božič Cerar 2008). Mišljene so meritve parametrov odpadnih voda, emisije v zrak, odpadki in hrup. Lučka Kajfež Bogataj navaja, da je uveden sistem za ravnanje z okoljem tudi prvi kazalnik okoljske ozaveščenosti podjetja. Poudarja, da sistem ravnanja z okoljem sestavlja pet glavnih komponent: opredelitev okoljske politike,

Članek je razdeljen na dva dela. V prvem delu je splošen pregled osnov za zagotavljanje varstva pravic do zdravega življenjskega okolja. Drugi del širše obravnava gospodarsko družbo Acroni, d. o. o., s poudarkom na upoštevanju zakonodaji za pridobitev dovoljenja IPPC. Orisan je način implementacije okoljske zakonodaje v podjetje, ki ima zaradi narave dela oteženo doseganje okoljskih zahtev.

čela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in informacije o okolju, ekonomske in finančne instrumente varstva okolja, javne službe varstva okolja ter druga, z varstvom povezana vprašanja. V 14. členu določa, da lahko posameznik, društvo, združenja ali organizacije pred sodiščem zahtevajo, da nosilec posega v okolje ustavi poseg, če povzroča ali bi povzročal čezmerno obremenitev okolja ali če povzroča ali bi povzro-

okoljsko načrtovanje, uvajanje in delovanje sistema, preverjanje in izvedba korektivnih ukrepov ter vodstveni pregledi. Pomembna instrumenta sta sistem ISO 14001 in shema za okoljsko vodenje in presojo (EMAS – The Eco Management and Audit Scheme). Anton Komat (2008) je zagovornik tridih dokazov in raziskav ali testov uglednih neodvisnih institucij za ugotovitev, ali je podjetje okoljsko naravnano. Vendar Peter Novak (2008) zagovarja kot merilo in dokaz okoljske prijaznosti vsoto vseh emisij na enoto izdelka ali dohodka. Splošna ugotovitev naših strokovnjakov je, da se danes slovenska podjetja zavedajo okoljskega področja in mu posvečajo večjo pozornost kot pred desetimi leti.

Zagotavljanje varstva pravic do zdravega življenjskega okolja

Nacionalni program varstva okolja je temeljni akt, ki ureja politično usmeritev RS na področju ekologije (Ur. l. RS, 41/2004), in je osredotočen na reševanje najpomembnejših problemov v okolju. Usmerjen je na tri splošna področja: strokovno utemeljen izbor ključnih problemov okolja, uspešnost in učinkovitost mehanizmov njihovega reševanja in dosežen preustroj proizvodnje in porabe po načelih trajnosti.

Med splošne pravne vire upravnopravnega varstva okolja sodita: Zakon o varstvu okolja (ZVO-1B) in Zakon o ohranjanju narave. ZVO-1B je krovni pravni vir varstva okolja v Sloveniji. Določa temeljna na-

čal nevarnost za življenje in zdravje ljudi, lahko se mu tudi prepove začeti izvajanje takega posega, če je podana velika nevarnost take posledice. V istem členu je posebej določilo o pristojnosti varuha človekovih pravic RS za varovanje pravic do zdravega življenjskega okolja. 11. člen pa ureja subsidiarno odgovornost države za odpravo posledic čezmernega obremenjevanja okolja, kadar tega ni mogoče naprtiti povzročiteljem ali za to ni ustrezne pravne podlage. Posebni pravni viri pa z uredbo, sklepom, predpisom itd. urejajo področja, kot so zrak, voda, ravnanje z odpadki, hrup, industrijsko onesnaženje in elektromagnetno sevanje. Posebno mesto ima Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin Sveta Evrope,

saj zagovarja uveljavljanje poštenega sojenja, vsebinskih pravic (svoboda izražanja, pravica do zasebnosti, do življenja). 8. člen EKČP ureja pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja: Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v

demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato, da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi.¹ Z vidika okoljskih razmer in spoštovanja pravic iz 8.

člena je sodišče obravnavalo več zadev, kjer se očita kršitev tega člena. Kršitev je bila predvsem v tem, da državni organi niso zagotovili ustreznega varstva posameznikom pred zdravstvenimi ali življenjsko ogrožajočimi tveganji iz okoljskih razlogov (opravljanje nevarnih ali onesnažujočih dejavnosti) s strani vlade ali podjetja. Ugotovljene so bile kršitve 8. člena v zadevah, ko je bilo ogroženo zdravje oseb v bližini takih dejav-

nosti očitno, vlada pa ni ukrepala za zmanjšanje vpliva.² Kot samostojna pravica mednarodnega prava pa je pravica do zdravega življenjskega okolja, opredeljena v 37. členu listine Evropske unije o temeljnih pravicah, in sicer med solidarnostnimi pravicami var-

stvo okolja opredeljuje kot politiko EU, ki se zagotavlja v skladu z načelom trajnostnega razvoja.³ Jadek (2009) navaja, da načelo trajnostnega razvoja, ki temelji na visoki ravni varstva in izboljšanju kakovosti okolja (vključno s skrbjo za zdravo življenjsko okolje za zdajšnje in bodoče generacije), je tako preraslo v družbeni konsenz s sklepom Evropskega parlamenta o odobritvi listine EU o temeljnih pravicah.

Pichler (2009) navaja pomemb-

nost direktive 2004/35/ES, ki določa okoljsko odgovornost v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode.⁴ Direktiva ureja odgovornost za okoljsko škodo, ki lahko nastane na zavarovanih rastlinskih in živalskih vrstah in njihovih naravnih habitatih, na vodi in tleh zaradi izvajanja določenih dejavnosti. Direktiva ne opredeljuje vsake škode, ampak tisto, ki ima večji škodljivi vpliv na doseganje ali ohranjanje ugodnega stanja ohranjenih rastlinskih in živalskih vrst ali habitatov, z večjim škodljivim vplivom na ekološki potencial voda in za vsako onesnaževanje tal, ki pomeni znatno nevarnost škodljivih vplivov na zdravje ljudi zaradi neposrednega ali posrednega vnosa snovi, pripravkov, organizmov ali mikroorganizmov v ali pod tla.⁵

¹ Gomien, D. Kratak vodič po Evropski konvenciji o človekovih pravicah, 2. izd. v slovenskem jeziku, Ministrstvo za pravosodje RS, Ljubljana, 2009, str. 71–72.

² Primeri, kot so: Lopez Ostra proti Španiji (1994; neaktivnost zdravstvenih organov na moteči obrat za ravnanje z odpadki brez dovoljenja v bližini bivalnih površin); Guerra in drugi proti Italiji (1998; vlada ni obvestila lokalnega prebivalstva o dejavnih tveganjih toksičnih emisij iz bližnje kemične tovarne in kako postopati v primeru nezgod) in drugi so dostopni na spletnem naslovu: [http://sim.law.uu.nl/SIM/CaseLaw/Hof.nsf/Hof+doc/\\$Searchform?SearchView](http://sim.law.uu.nl/SIM/CaseLaw/Hof.nsf/Hof+doc/$Searchform?SearchView).

³ Dostopno na spletni strani: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/word_in_PDF/Okolje_in_CP_2010/prispevki/Mag_Kornelija_Marzel__ang_in_slo_.pdf (stanje: 30. 8. 2010).

⁴ Pravilnik o podrobnejših merilih za ugotavljanje okoljske škode, Ur. l., št. 143 z dne 30. 4. 2004, str. 56; dostopno na naslovu: Uradni list RS, št. 46/2009 z dne 19. 6. 2009 (stanje: 30. 8. 2010).

⁵ Pichler, D. Odgovornost za okoljsko škodo po ZVO-1B. Podjetje in delo, 2009, letnik XXXV, št. 6–7, str. 1312–1319.

Ustavno varstvo pravice do zdravega življenjskega okolja je zagotovljeno v 72. členu Ustave RS, kjer gre za dolžnost povzročitelja, da v skladu z zakonsko ureditvijo povrne škodo, povzročeno življenjskemu okolju. 72. člen (zdravo življenjsko okolje): Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja. Država skrbi za zdravo življenjsko okolje. V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti. Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo. Varstvo živali pred mučenjem ureja zakon. Državljeni Slovenije imamo pravico do zdravega življenjskega okolja, za katerega mora skrbeti država. Pravica do zdravega življenjskega okolja ni vezana na posameznikovo osebnost in ni namenjena varovanju posameznikovih osebnih interesov.

Civilno pravo nudi posredno zaščito posameznikovega okolja, primarno pred imisijami. Prva je v upoštevanju »preseganje običajnih mej« iz 133. člena OZ in druga je v opredelitvi »krajevni običaji« iz 73. člena SPZ. Lastninska pravica je pravica imeti stvar v posesti, jo uporabljati in uživati, omejena pa je s pravicami drugih. Pravica se

izvršuje pošteno v skladu s krajevnimi običaji in na način, ki najmanj obremenjuje lastnika druge nepremičnine (73. člen SPZ – Zaradi sosedstva ali prostorske povezanosti nepremičnin morajo lastniki teh nepremičnin svojo lastninsko pravico izvrševati tako, da se medsebojno ne vznemirjajo in da si ne povzročajo škod. Pravice, ki omejujejo lastninsko pravico lastnika sosednje ali prostorsko povezane nepremičnine (sosednje nepre-

mičnine), se morajo izvrševati pošteno v skladu s krajevnimi običaji⁶ in na način, ki najmanj obremenjuje lastnika nepremičnine). Imisije so samo del širokega področja sosedskega prava. Juhart (2009) razlaga, da s pojmom imisija razumemo raznovrstne vplive, ki izhajajo iz ene nepremičnine in ki jih je mogoče zaznati na drugih nepremičninah. Zato vsaka imisija sama po sebi pomeni poseg v pravico lastnika nepremičnine, na kateri je mogoče tak vpliv zaznati.

Po 75. členu SPZ mora lastnik pri uporabi nepremičnine opuščati dejanja in odpravljati vzroke, ki izvirajo iz njegove nepremičnine in otežujejo uporabo drugih nepremičnin čez mero, ki je glede na naravo in namen nepremičnine ter glede na krajevne razmere običajna, ali povzročajo znatnejšo škodo (prepovedani izpusti).⁷ Imisije se delijo na bistvene in nebistvene ter na neposredne in posredne. Pravno varstvo je le za

bistvene imisije. Neposredne so v vsakem primeru prepovedane, razen če obstaja posebna pravna podlaga (služnost), posredne pa le, če presegajo krajevno običajno mero. Sodno varstvo pripada, ko je uporaba lastne nepremičnine čez mero otežena glede na naravo in namen nepremičnine in glede na krajevne razmere neobičajna ali če poseg povzroča znatnejšo škodo.⁸

Viler (2007)⁹ razlaga, da stvarno-pravno in mednarodno pravilo navajata sic utere tuo, ut alienum (alterum) non laedas, vsakdo naj uporablja svoje tako, da ne bo škodovalo drugemu. Ob drugačnem ravnanju je odškodninsko odgovoren. Tožbe ene države članice proti drugi pred sodiščem

⁶ Primerjava standarda »krajevni običaji« s standardom »preseganje običajnih razmer« iz 133. člena OZ.

⁷ Dim, neprijetni vonji, saje, tresljaji, ropot, odplake, moteče neonske reklame, razna sevanja, preprečevanje svetlobe, odtegotvanje zraka, različna delovanja na zrak itd.

⁸ Lukan, L. M. Ah, te imisije ali sosed spet nagaja sosedu, Pravna praksa, 2009, št. 31–32, str. 16–17.

⁹ Viler, K. A. Spremembe ZVO, Pravna praksa, 2007, št. 44, str. 17–18;

Evropske skupnosti v Luksemburgu so zelo redke. Praviloma poteka preko Komisije Evropske unije, ki lahko sproži postopek, če oceni, da gre za kršitev obveznosti, ki izhajajo iz prava EU. Komisija poda obrazloženo mnenje v treh mesecih od prejema zadeve; če ne poda v celoti ali delno ne-

gativnega mnenja, to ni ovira za vložitev tožbe. V primeru vložitev tožbe zaradi neizpolnjevanja obveznosti lahko tožeča članica sočasno predlaga sodišču, naj izda začasno odredbo z namenom preprečiti vsakršno nadaljevanje projekta, tudi začetek gradnje. Kršitev se mora v primernem roku

odpraviti, če tega ne stori ali sodbo izvrši napačno, znova krši pravo EU. Nastopi Komisija, ki lahko toži članico in predlaga izrek pavšalnega zneska ali denarno kazen ali oboje skupaj.

Primeri prejema odločitve Evropske komisije za začetek, izvajanje ali zaključek postopka za ugotavljanje kršitev proti štirim državam članicam (Irska, Poljska, Bolgarija in Nemčija) zaradi neskladnosti njihove zakonodaje z EU glede varstva okolja in varstva narave: Irska je prejela opozorilo zaradi neskladnosti z direktivo 2001/42/EC na strateško okoljsko oceno. Prav tako je Poljska dobila začetno opozorilo na okoljsko oceno pri izgradnji avtoceste, ki ima vpliv na Naturo 2000. Prvo opozorilo so prejeli v Bolgariji zaradi načrtnega neizpolnjevanja z zakonskimi zahtevami o varstvu ptic v okviru izgradnje vetrnih elektrarn in turistične ter urbane infrastrukture. Komisija se je odločila, da bo zaprla postopek za ugotavljanje kršitev, sprožen proti Nemčiji, zaradi nezadostnih zavarovanih površin za ptiče, potem ko so povečali območje za 12.000 m².¹⁰

Kakšno je naše varstvo v primeru imisij? Pravno varstvo je prepovedna ali negatorna tožba (99. člen SPZ) in smiselno podobna določba v okviru odškodninskega prava je popularna tožba (133. člen OZ). SPZ v 99. členu ureja področje neupravičenega vznemirjanja, če kdo tretji vznemirja lastnika ali domnevnega lastnika kako drugače, ne pa z odvzemom stvari, lahko lastnik oziroma domnevni

¹⁰ Eckstein, A. Member states nabbed for breaches of environmental laws, *Europolitics Environment*, 2009, št. 778, str. 15.

lastnik s tožbo zahteva, da vznemirjanje preneha in se prepove nadaljnje vznemirjenje. Če pa je bila z vznemirjenjem povzročena škoda, ima lastnik pravico zahtevati njeno povrnitev po splošnih pravilih o povrnitvi škode. OZ v 133. členu določa: Vsakdo lahko zahteva od drugega, da odstrani vir nevarnosti, od katerega grozi njemu ali nedoločenemu številu oseb večja škoda, ter da se vzdrži dejavnosti, iz katere izvira vznemirjanje ali škodna nevarnost, če nastanka vznemirjanja ali škode ni mogoče preprečiti z ustreznimi ukrepi. Sodišče odredi na zahtevo zainteresirane osebe ustrezne ukrepe za preprečitev nastanka škode ali vznemirjanja ali odstranitev vira nevarnosti na stroške njegovega posestnika, če ta sam tega ne stori. Če nastane škoda pri opravljanju splošno koristne dejavnosti, za katero je dal dovoljenje pristojni organ, je mogoče zahtevati samo povrnitev škode, ki presega običajne meje.¹¹ Vendar se lahko tudi v tem primeru zahtevajo upravičeni ukrepi za preprečitev nastanka škode ali za njeno zmanjšanje.¹² Je zahteva, da se odstrani škodna nevarnost in je civilnopравни instrument, da se prepreči grozeča škoda na posameznikovi lastnini ali osebnosti. Potencialna nevarnost mora

biti konkretna in neposredna. Po SPZ lahko negatorno tožbo opravi le ozek krog aktivno legitimiranih upravičencev, in sicer lastnik in dobroverni posestnik, če je motnja ponavljajoča se in traja nekaj časa. Po OZ lahko vsakdo vložijo popularno tožbo, s katero od drugega zahteva, da odstrani vir nevarnosti, ki grozi vložniku ali nedoločenemu številu oseb za večjo škodo, in da se vzdrži dejavnosti, iz katere izvira vznemirjanje

ali škodna nevarnost. Izjema je, če gre za opravljanje splošno koristne dejavnosti, na tem mestu je pravica do odškodnine za škodo, ki presega običajne mere. Etažni lastniki imajo dodatno možnost, da vložijo izključitveno tožbo do

kršilca. Najprej je opomin, ki ga sestavijo kot sklep etažni lastniki z več kot polovico solastniških deležev na skupnih delih. Če kršilec nadaljuje z grobimi kršitvami in krši pravila sosedskega sožitja, lahko ti etažni lastniki vložijo tožbo za njegovo izključitev in prodajo njegove etažne lastnine.

Juhart (2009) navaja pomislek na merljivost imisij. Navaja, da na oblike vznemirjanja veliko bolj kot na druge institute stvarnega prava vpliva tehnični napredek. Če upoštevamo, da so se klasična pravila razumevanja med dovoljeno in prepovedano imisijo izoblikovala v času kodifikacije civilnega prava, je jasno, da so se od tistega časa razmere sobivanja v prostoru bistveno spremenile. Predvsem so mnoge imisije postale merljive in tako objektivizirane. Tehnični napredek bi moral na ustrezen način odpraviti imisijo (npr. dušilna naprava na stroju) in le v skrajnem primeru bi se zahtevalo pravno varstvo s tožbo. Po drugi strani pa v sodobni družbi nastajajo dejavnosti v javnem interesu, ki na okolico delujejo kot vzrok imisij. So splošne razmere za delo in življenje drugih in večinoma temeljijo na posebnem oblastnem dovoljenju. Presoja vplivov v prostor je pogoj za pridobitev uporabnega dovoljenja. Mejne vrednosti posameznih imisij pa so določene s predpisi. Konflikt je med civilnopравниim in javnopравниim področjem, kamor spadata določanje mejnih vrednosti in delovanje v javnem interesu.¹³

¹¹ Običajna meja je pravni standard, ki se mora preveriti v konkretnem okolju.

¹² Upravičenec ima pravico zahtevati odstranitev vira nevarnosti (vira škode) oz. vzdržati se dejavnosti, iz katere izvira ta škodna nevarnost. Kriterij za odločitev je preseganje običajne meje.

¹³ Primer: ali je treba enako obravnavati čezmeren hrup, ki ga povzroča stereonaprava, proizvodni stroj ali cesta. Če vznemirjanja ni mogoče odpraviti z ukrepi, lahko odprava vzroka pomeni tudi prenehanje določene dejavnosti, ki je v splošnem interesu.

Administrativna kakovost okoljskih predpisov za podjetje

Učinkovita okoljska regulativa vpliva na konkurenčno prednost gospodarstva in sama po sebi ni ovira podjetjem. S tem dosegajo prihranke, znižujejo stroške, se vključujejo v prostovoljne okoljske sheme (EMAS), dosegajo razvoj novih okoljskih dejavnosti in tehnologij. Vendar okoljski predpisi zaradi nepreglednosti in

zahtevnosti ovirajo konkurenčnost podjetja. Splošno mnenje je, da sta administrativna kakovost okoljskih predpisov in delovanje institucij v Sloveniji slaba in predstavljata visoko breme podjetju. Po pomembnosti in vplivu na podjetja sta v Sloveniji relevantni predvsem dve instituciji: Agencija Republike Slovenije za okolje in Carinska uprava Republike Slovenije. Ustreznost administrativnega dela (da je postopek kratek, transparenten in nezapleten) navedenih institucij vpliva na konkurenčnost podjetja, še posebej če deluje na mednarodnem trgu. Slovenija se je zavezala k celovi-

temu izvajanju Lizbonske strategije v pripravi boljših predpisov, zmanjšanju administrativnih bremen, merjenj in stroškov ter pripravi ocene učinkov predpisov na državljane in gospodarstvo. V Sloveniji so nastopile spremembe s strani interesnih združenj in zbornic, največ rešitev pa je prinesla e-uprava.

Slabe in Klun sta leta 2006 opravili raziskavo »Ocenjevanje kakovosti javnih institucij s področja davč-

ne, okoljske in druge regulative v slovenskih in tujih podjetjih«. Dobljeni rezultati so za področje okoljskih predpisov (dovoljenja, načrtovanje in presoja vplivov na okolje, okoljsko poročanje) in drugo administriranje v povezavi z okoljem (dajatve). Za področje okoljskih predpisov se anketirana slovenska podjetja ne strinjajo s trditvami, da predpisi dosegajo cilje na najbolj enostaven način, da so dovolj fleksibilni, da jih gospodarstvo lahko učinkovito izvaja, da so spremembe predpisov predvidljive in da so v skladu z drugimi predpisi. Primerjava rezultatov z raziskavo OECD za enajst¹⁴ držav

je bila precej podobna slovenski situaciji. Slovenska podjetja celo slabše ocenjujejo enostavnost, predvidljivost okoljskih predpisov in skladnost z drugimi v primerjavi s povprečjem v anketi OECD.¹⁵ Za področje administracije v povezavi z okoljem so podjetja v anketi poudarila problem nejasnosti, s katero institucijo naj sodeluje, da imajo institucije različna mnenja, da odgovor pristojnega organa ni podan v razumnem času, da institucije nimajo enotnega mnenja, da ni enostavnega sodelovanja, da odgovori niso natančni in da je postopek prošenj in pritožb nejasen. V primerjavi z anketo OECD za enajst držav ocenjujejo slovenska podjetja bistveno slabšo kakovost delovanja pristojnih institucij na področju okolja.

Izdaja okoljevarstvenega dovoljenja

Pri izdaji okoljevarstvenega dovoljenja je pomembno načelo, da je vsak poseg v prostor dopusten le, če ne povzroča čezmernih obremenitev okolja. Za posege, ki bi lahko občutneje vplivali na okolje, je treba pred začetkom izvajanja posega izvesti presojo njegovih vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje MOP. Če obratovanje nove naprave ne bo povezano z gradnjo, mora upravljavec naprave pridobiti okoljevarstveno dovoljenje pred začetkom obratovanja. Če pa je povezano z gradnjo, mora pridobiti okoljevarstveno dovoljenje pred začetkom gradnje. Sprememba okoljevarstvenega

¹⁴ Anketirane države: Avstralija, Avstrija, Belgija, Finska, Islandija, Mehika, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Španija in Švedska.

¹⁵ Raziskava OECD, 2001: Brunetti et al. 1998; DEFRA, 2006.

dovoljenja je mogoča zaradi večje spremembe v obratovanju naprave ali po uradni dolžnosti. Upravljavca mora ARSO pisno prijaviti vsako nameravano spremembo v obratovanju naprave.

Vrste okoljevarstvenih dovoljenj so:

– Za obratovanje naprav, ki lahko povzročajo onesnaženje večjega obsega t. i. IPPC naprave (naprave¹⁶ iz 68. člena ZVO-1B). Izhaja iz direktive 96/61/ES o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja okolja.

– Za obratovanje drugih naprav, ki niso naprave iz prejšnje alineje (naprave iz 82. člena ZVO-1B), če se v njih izvaja dejavnost, ki povzroča emisije v zrak, vode ali tla, in so zanje predpisane mejne vrednosti. Potrebno je tudi za tiste naprave, za katere je predpisana obveznost pridobitve okoljevarstvenega dovoljenja, kakor tudi za naprave, ki predelujejo ali odstranjujejo odpadke.

– Za obratovanje obratov (iz direktive SEVESO), ki pomenijo večja tveganja za okolje zaradi uporabe nevarne snovi (obrati iz 86. člena ZVO-1B). Povzeto po direktivi Sveta 96/82/ES o obvladovanju nevarnosti večjih nesreč, v katere so vključene nevarne snovi.

Podlaga za sodelovanje javnosti v okoljskih zadevah

Aarhuška konvencija je konvencija o dostopu do informacij, sodelovanju javnosti pri odločanju in dostopu do varstva pravic v okoljskih zadevah. Je prvi pravno obvezujoč mednarodni dokument, ki je v celoti namenjen spodbujanju razvoja sodelujoče demokracije. Aarhuška konvencija ureja tri sklope demokratičnih pravic civilne družbe na področju varstva okolja, in sicer: prost dostop do informacij o okolju, sodelovanje javnosti pri odločitvah z vplivom na okolje in prost dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah. Člen 6.4 določa, da »pogodbениca zagotovi udeležbo javnosti že na začetku odločanja, ko so še vse možnosti odprte in lahko javnost učinkovito sodeluje«. Člen 6.3 do-

loča, da je treba zagotoviti »ustrezno časovno obdobje za posamezne faze pri udeležbi javnosti, da je tako na voljo dovolj časa za obveščanje javnosti v skladu z drugim odstavkom tega člena ter da se javnost lahko pripravi in učinkovito sodeluje pri okoljskem odločanju«. Časovno obdobje, ki je sicer lahko ustrezno za majhen, preprost projekt, ki ima le lokalni vpliv, morda ni primerno za večji, zahtevnejši projekt.¹⁷

Pomen okoljskega menedžerja

Podjetja, ki so IPPC-zavezanec, morajo imeti po zakonu (30. člen ZVO) pooblaščenca za okolje, ki je odgovoren za spremljanje, sprejem in izvajanje okoljskih predpisov. Če ima podjetje ISO 14001 ali EMAS, pa mora imeti tega predstavnika v vodstvu z nalogami. Okoljski svetovalec Norman S. Wei (2009) svetuje in daje napotke osebi, ki je v podjetju odgovorna za okoljsko področje. V nadaljevanju je navedenih nekaj napotkov: 1. Določiti vse okoljske zakone in

¹⁶ Je definirana kot nepremična tehnološka enota, v kateri poteka ena ali več dejavnosti, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega, pri tem pa lahko v njej poteka še katera koli druga, z njo tehnično povezana dejavnost, ki lahko povzroča obremenitev okolja. Če isti upravljavca na istem kraju upravlja z več napravami, se njihove proizvodne zmogljivosti seštevajo.

¹⁷ Marzel, K. (2010). Zavedanje o pomenu zdravega življenjskega okolja – praksa varuha človekovih pravic RS, mednarodna konferenca Okolje in človekove pravice 2010.

predpise, ki veljajo za podjetje. Na spletni strani uradnih agencij opravljati redno preverjanje in pregledovanje spletne strani www.epa.gov in domače državne agencije (www.arso).

2. Pripraviti in posredovati okoljsko politiko podjetja. Zagotoviti, da bo politika vodena z vrha in bo imela podporo od spodaj navzgor. Sporočati okoljsko politiko podjetja vsem zaposlenim na enak način kot varnostno politiko.

3. Imeti pripravljen preprost načrt za primer nesreče. Razviti enostavne načrte za primer nesreče, da bodo zaposleni vedeli, kaj storiti in na koga se obrniti.

4. Za zaposlene zagotoviti okoljsko usposabljanje dovolj zgodaj in pogosto. Poskrbeti, da se vse dokumentira.

5. Stremeti k zmanjšanju proizvodnje nevarnih odpadkov.

6. Ravnati z ustrežno skrbnostjo pri odpremi odpadkov. Obveznosti so skupne in solidarne. Ogle dati in preveriti mesto odlagališča

pred dostavo odpadkov, opraviti revizijo objekta.

7. Vzpostaviti sistem zgodnjega opozarjanja. Če obstajajo znaki za napačno delovanje znotraj organizacije ali če sodelavec/nadrejeni opozori na napako, se mora hitro izvesti proaktivno dejanje. Ugotavljanje naj bo pravočasno in opazno.

8. Poskrbeti za izpolnitev skrajnih rokov, danih s strani inšpekcije.

Varovanje okolja v družbi Acroni, d. o. o.

Družba Acroni, d. o. o., je del poslovne skupine SIJ, d. d., članice IMH – Industrial Metallurgical Holding. Šimonka (2010) poudarja, da je ena prednostnih nalog tako skupine SIJ kot tudi družbe Acroni, d. o. o., poleg poslovne uspešnosti ekološka sanacija in vlaganje v okoljevarstvene projekte ter sofinanciranje projektov v lokalni skupnosti. Družba proizvaja toplo in hladno valjane trakove in pločevino iz različnih

vrst jekel ter izdelke iz debele pločevine z reciklažo starega železa v peči EOP. Podjetje s svojo dejavnostjo pomembno vpliva na okolje. Obstaja aktivno prizadevanje za varovanje okolja in zmanjšanje negativnih vplivov nanj. Konec maja 2010 je podjetje pridobilo okoljevarstveno dovoljenje IPPC. S pridobitvijo dovoljenja je podjetje zavezano nadzoru inšpekcijskih služb in lokalne skupnosti. Potrebno je spoštovanje navodil in sprejetih postopkov, kajti malomaren odnos vodi k možnemu onesnaženju (Purkat 2010). Družba je organizacijsko razdeljena na štiri proizvodne obrate: 1) Jeklarina (JE2) – kot osnovna surovina za izdelavo jekla se uporablja staro železo iz predelovalnih industrij in neuporabne stare opreme. Postopek omogoča ekonomično reciklažo dragocenih zlitin jeklarne industrije v peči EOP. Izdelana jeklena talina se ulije na napravi za kontinuirano ulivanje slabov. 2) Vroča valjarna (VV) – v potisni peči se ogrejejo slabi na temperaturi do 1300°C za nadaljnji proces vroče predelave. Očiščen segreti slab se vroče valja na valjalnem stroju v predtrak ali končno vroče valjanje v debelo pločevino. 3) Hladna predelava (HP) – je proces hladnega valjanja, kjer se iz toplo valjanega traku izdelava hladno valjane trakove. 4) Predelava debele pločevine (PDP) – obsega toplotno obdelavo debele pločevine v različnih pečeh in razrez ter obrez pločevine na mehanskem rezalniku ali plazemskih rezalnikih.

Načrtovane aktivnosti službe za

ekologijo v podjetju Acroni so: monitoring odpadnih voda, monitoring podzemnih voda s pomočjo pooblaščenega izvajalca, ocenjevanje obremenitev kakovosti zunanjega zraka s pomočjo zunanjega izvajalca v skladu z zakonodajo, izvajanje direktiv (IPPC, SEVESO II – direktiva o nadzoru nad nevarnostmi velikih nesreč, VOC – direktiva o zmanjševanju emisije lahko hlapnih organskih snovi pri uporabi topil, REACH –

registracija, evalvacija, avtorizacija kemikalij) in izobraževanje s področja okolja.

Načrtovanje ravnanja z odpadki v podjetju

Družba Acroni ima okoljevarstveno dovoljenje za uporabo odpadkov, ki vsebujejo kovine kot sekundarno surovino pri izdelavi jekla v peči EOP. Treba je bilo izdelati načrt ravnanja z odpadki v skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki vsebuje:

- vrsto in količino odpadkov, ki so predmet odstranjevanja;
- predvidene postopke odstranjevanja odpadkov;
- vrsto in zmožljivost naprav ter podatke o tehnoloških postopkih in metodah;
- način obratovanja in izvajanje obratovalnega monitoringa ter

drugih oblik nadzora nad obremenjevanjem okolja;

- destinacijo predelanih odpadkov;
- ravnanje s preostanki odpadkov po izvedeni predelavi;
- okoljevarstvene ukrepe za preprečitev nenadzorovanih vplivov na okolje.

Podjetje ima glede na način obratovanja več izvajanj obratovalnega monitoringa in izvaja različne oblike nadzora nad obremenjevanjem okolja. Za peč EOP, ki je nepremični vir onesnaževanja, obravnava emisije snovi v zrak Uredba o emisijah snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja (Ur. l. RS, št. 31/07, 70/08). Za kakovost odpadnih vod, ki se odvajajo v vode ali kanalizacijo iz objektov za predelavo jekla, velja Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz naprav za proizvodnjo in obdelavo železa in jekla (Ur. l. RS, št. 45/07). Pri postopku predelave odpadkov v peči EOP nastane črna in bela žilindra. Proda se zunanjima izvajalcema v predelavo. Prah iz odpraševalnih naprav se zbira v vmesnih zbiralnikih in se vrača na predelavo v JE2.

Industrijski hladilni sistemi

V tehnološkem procesu taljenja in obdelave jekla je zaradi visokih temperatur pomembno hlajenje tehnološke vode. Načini hlajenja so različni: neposredno in posredno hlajenje s pretočno vodo, odprti mokri hladilni stolpi in hibridni zaprti hladilni stolpi. Podjetje z zapiranjem hladilnih sistemov

kontinuirano povečuje obseg kroženja hladilnih vod in sistematično nadgrajuje merilna mesta ter nadzorno-regulacijski sistem za vzpostavitev osnovnih energetskih bilanc. Za nižanje potreb vode zaradi hlajenja poteka izgradnja zaprtih tokokrogov hladilnih vod in zaprtih tokokrogov tehnoloških vod. Emisije v zrak predstavljajo v odvisnosti od vremenskih razmer nastajanje oblakov vodne pare v okolici hladilnega stolpa.

Zajem in čiščenje odpadnih plinov

Rodošek (2009) poudarja, da je industrija pogosto glavni vir okoljskih težav, hkrati pa industrijska panoga dosega večji napredek v zmanjšanju vplivov na okolje, kot na primer gospodinjstva ali ostale panoge. Onesnaženje zraka ni samo lokalno, ampak je čezmejno vprašanje. Onesnažen zrak se giblje in škoduje zdravju ljudi in okolju v sosednjih državah. Evropa dosega zadnja desetletja precejšen napredek za čistejši zrak. Industrija je bila prva, za katero so bili sprejeti okoljski predpisi. Vsekakor je lažje zagotoviti uresničevanje predpisov v nekaj tisoč podjetjih kot prepričati nekaj milijonov ljudi, da spremenijo svoj življenjski slog.

Za čiščenje emisij snovi v zrak iz

JE2 obratujeta čistilni napravi, in sicer odpraševalna naprava peči EOP in JE2 ter odpraševalna naprava vakuumske naprave. V obratu HP so čistilne naprave regeneracije HCl, mokri pralnik v lužilnici, toplotni izmenjevalec nad banjama, čistilna naprava peskarskega stroja SCAP in SSAP, odsevalnik na brusilnem stroju GPL, sežigalna naprava nad lakirnico in naprava za odsesavanje varilnih plinov. V obratu PDP so ventilator

in filtri s sistemom ločevanja prahu nad peskarsko lakirno linijo in sekatorji ter odsesna ventilacija v lužilnici.

Iz »povzetka poročila o imisijskih meritvah onesnaženosti zraka na Jesenicah v letu 2008«, ki ga je izdelalo podjetje Marbo po naročilu Občine Jesenice, so podane naslednje ugotovitve: v obdobju od julija do septembra 2008 je ARSO na Jesenicah izvajal meritve onesnaženosti zraka z mobilno postajo na dveh merilnih mestih: Koroška Bela in Jesenice. Namen meritev onesnaženosti zraka je bil ugotoviti stopnjo onesnaženosti zraka na Jesenicah in vpliv družbe Acroni, d. o. o., na onesnaženost zraka na Jesenicah. Meritve

so pokazale nizko onesnaženost zraka. Enomesečne meritve so pokazale, da je bila onesnaženost zraka na merilnem mestu Koroška Bela med najnižjimi v Sloveniji, na merilnem mestu na Jesenicah pa na ravni onesnaženosti na drugih mestnih lokacijah po Sloveniji.¹⁸

Nadzor in način nižanja hrupa

V JE2 se opravlja proces taljenja starega železa v peči EOP. Tehnolo-

ški postopek, ki povzroča določen nivo hrupa, poteka z dovozom sekundarnih surovin po železnici in s tovornimi vozili, zalaganje peči, taljenje, vlivanje taline, prenos v vakuumsko napravo in prenos taline v ponovčno peč, vlivanje taline na kontinuirani napravi ter brušenje na brusilnem stroju. Tehnike zmanjševanja emisij hrupa in ukrepi za nadzor predstavljajo redno vzdrževanje in servisiranje strojev in naprav, zaprta vrata in okna pri obratovanju strojev in naprav ter izvedba protihrupnih ukrepov na peči EOP (pregled starega železa, zapiranje dviznih vrat, kontrola nad delom magnetnega dvigala, uporaba protihrupne komore peči EOP).

V VV se opravlja proces vroče predelave vložka (slaba) iz jeklarne. Pri tehnološkem postopku se uporabljajo stroji in naprave: potisna peč, valjavski stroj Bluming, valjavski stroj Steckel, ravnalna linija, škarje, linija Bronx in linija rezanja. V obratu HP tehnološki proces zajema faze: stranski obrez in odrez kolobarjev, peskanje in luženje vroče valjanih trakov, valjanje na valjalnem stroju Sendzimir, toplotna obdelava v žaril-

nih pečeh, dresiranje in odprema končnih izdelkov. V obratu PDP se v tehnološkem postopku uporabljajo stroji in naprave, ki povzročajo hrup: valjni ravnalni stroj, hidravlični ravnalni stroj, linija za mehanski razrez debele pločevine, linije za toplotno obdelavo, plazemski in plamenski rezalniki, peskarski stroj in lužilnica. Tehnike zmanjševanja emisij hrupa in ukrepi za nadzor so: redno vzdrževanje, servisiranje in nemoteno obratovanje strojev in naprav v proizvodnem obratu ter zapiranje oken in vrat. Izvedeni dodatni ukrepi za zmanjšanje emisij hrupa so protihrupni dušilci in komore.

Odpadki in ustrezno ravnanje

Podjetje kupi staro železo, ki se dostavi v skladišči starega železa.

¹⁸ Mrakun, A. Povzetek poročila o imisijskih meritvah onesnaženosti zraka na Jesenicah v letu 2008, 2008, št. spisa 121/1–2008.

Lastni odpadki so neuspele sarže, odrezki, odbrusi, ki se ponovno uporabijo oziroma vrnejo nazaj v proces. Ostali odpadki, ki se ne uporabijo v lastni proizvodnji, se oddajo pooblaščenim zbiralcem ali predelovalcem odpadkov, ki jih uporabijo v svojem proizvodnem procesu. Nevarni odpadki se zbirajo v skladišču maziv in nevarnih odpadkov, ki je pokrit samostojen objekt in opremljen z lovilci olj oziroma zaprtimi lovilnimi kanali. Za odpadno embalažo so povsod v proizvodnji postavljeni ekološki otoki za zbiranje posamezne odpadne embalaže.

European Environmental Agency opozarja na dragocen vir odpadkov. Po podatku iz leta 2005 je bilo za dokončno odstranitev skoraj 20 % odposlanih odpadkov, medtem ko je bilo preostalih 80 % za ponovno predelavo. Treba se je zavedati potencialne nevarnosti odpadkov in da predstavljajo vir, ki ne sme biti zapravljen. Zahteve za upravljanje z odpadki so se v zadnjih 15 letih uskladile na nivoju EU. Vsi odpadki za odstranjevanje in vse nevarne ter problematične odpadke za predelavo je treba prijaviti pred pošiljanjem. Glavni vzroki za izvoz in uvoz nevarnih in problematičnih odpadkov so: razlika v ceni predelave in uničenja; države z nizko ali nično državno takso na odpadke lahko prejemajo odpadke iz držav z visoko takso na

odpadke, nezadostne kapacitete predelave odpadkov, potreba po posebnem tehnološkem postopku, večje države pa imajo običajno bolj raznoliko in zelo razvito obdelavo ter naprave za uničenje (sežigalnice).¹⁹

Opis virov elektromagnetnega sevanja v družbi
Družba ima za potrebe proizvo-

dnje tri RTP (Jeklarna, Bela in Javornik), devetnajst transformatorskih postaj in eno razdelilno postajo. Vsi razvodi električne energije v podjetju so kabelski in potekajo v celoti po kabelskih policah v kanalih na globini od 1 do 5 metrov. Pri postavitvi novih virov elektromagnetnega sevanja se najprej izdelata idejna zasnova. Na osnovi idejne zasnove se izdelata modelni izračun EMS.

Uresničevanje celovite strategije

V medvladnem odboru za podnebne spremembe (IPPC) je bilo v poročilu za leto 2007 zapisano, da je človek s svojo dejavnostjo glavni povzročitelj globalnega spreminjanja ozračja. Ker se podnebnim spremembam ne bo dalo izogniti, se bomo morali nanje prilagoditi. V smernicah Evropskega sveta iz

marca 2007 gre za prizadevanje 30-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020. In kakšna je vloga Slovenije? Potrebna je celovita strategija, vezana na podnebne spremembe, odgovoren odnos do okolja in začrtana politika. Raziskave, kakor tudi implementacija inovacij s področja okolja, bi morale biti prednostno spodbujene s strani države v smislu ustreznega davčnega sistema, ki bo spodbujal tovrstno dejavnost.²⁰ Evropska direktiva IPPC 96/61/EC(1) (Integrated Pollution Prevention and Control) je

¹⁹ EEA Report: Waste without borders in the EU? Copenhagen: European Environmental Agency, 2009, str. 4-18.

²⁰ Jordan, C. R. Slovenija potrebuje celovito strategijo. EOL 2009, letnik IX, št. 44, str. 30-31.

osnovna direktiva EU na področju preprečevanja industrijskega onesnaževanja in določa načela, ki jih je treba upoštevati pri obratovanju industrijskih obratov. Direktiva je del evropskega pravnega reda in Slovenija jo je morala prevzeti. Zavezanci za direktivo IPPC so energetska in proizvodna industrija, kovinska in nekovinska industrija, kemična industrija ter

dročju okolja, saj podjetje investira, opravi dodatne posege v tehnologijo in tudi naredi red pri dokumentaciji ter uredi celotno poslovanje s stališča okolja. Podjetja, ki so zavezana za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja, zelo dobro vedo, kakšne so njihove »številke poslovanja za okolje« (Božič Cerar 2008). IPPC posega na energetska učinkovitost in rabo

v vlogi, pridobijo javni vpogled. V postopek izdaje dovoljenja je vključena javnost, prav tako tudi po izdaji dovoljenja, ko postane javno dostopno nadzorovanje in spremljanje izpustov. Lahko bi rekli, da podjetje postane ranljivo, in če nima popolnoma zanesljivega poslovanja, izgubi dovoljenje IPPC.

Sistem ravnanja z okoljem v skladu z zahtevami standarda ISO 14001:2004 zavezuje družbo Acroni, d. o. o., k postopnemu in sistematičnemu zmanjševanju negativnih vplivov na okolje, vključuje sistem stalnih izboljšav v varstvu okolja, ki se dopolnjuje in dograjuje z načeli direktive IPPC. Izvedene investicije v podjetju vključujejo uporabo BAT, s tem je investicija upravičena s stališča okolja in zagotavlja možno varstvo. Zagovorniki ideje celovitega preprečevanja in nadzora onesnaževanja trdijo, da direktiva IPPC zagotavlja »jasen zakonski okvir in nivo, kjer industrija lahko obratuje«, drugi trdijo, da kompromisi pri nastajanju in sprejemanju direktive IPPC »lahko vodijo do znižanja okoljskih standardov in zmanjšanju konkurenčnosti industrije«.

drugi. Direktiva IPPC temelji na načelu zmanjševanja industrijskega onesnaževanja z uporabo najboljših razpoložljivih tehnik – Best Available Techniques oz. BAT.

Ali ima podjetje s pridobitvijo dovoljenja IPPC boljši tržni položaj ali postane ranljivo

Pri vlogi za pridobitev okoljevarstvenih dovoljenj za naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje večjega obsega (naprave IPPC), je opravljeno veliko dela na po-

surovin in vode. Že od leta 2002 so podjetja morala prilagoditi tehnologijo za nove ali bistveno spremenjene proizvodne obrate. Namen direktive je doseči celovit pristop k preprečevanju onesnaženja in nadaljnjemu nadzoru varanju onesnaževanja, ki nastaja pri proizvodni dejavnosti. Predvideva vzpostavitev sistema za podelitev okoljskih dovoljenj, ki so časovno omejena in so pogoj za opravljanje dejavnosti. Ko podjetje prejme dovoljenje, je pod stalnim inšpekcijskim nadzorom. Podatki, ki jih podjetje navede

Sklep

Človekovo poseganje v okolje se je zelo razširilo, njegova posledica je spreminjanje razmer v okolju. Določeni posegi lahko negativno ali škodljivo vplivajo na naše življenjsko okolje. Čisto, zdravju neškodljivo in varno okolje postaja temeljna človekova pravica, ki izvira iz pravi-

ce do človekovega dostojanstva, in postaja temelj za izvajanje vseh drugih človekovih pravic. Lahko potrdimo, da so okoljske vrednote v koraku s časom. Zgodovinsko gledano so pojavi in stvari, ki imajo vrednostni značaj ter vzbujajo občutek, da jih je treba vrednotiti oz. nam morajo biti dragocene. Razlikujeta se dve veliki kategoriji vrednot, ene, ki se nanašajo na to, kar nam je všeč, in druge, ki se nanašajo na to, kar je prav (Musek 1993). Vrednote in vrednostni sistemi so se v času zgodovine spreminjali časovno in krajevno. V vrednotah nove dobe je človeštvo zabredlo v protislovno ravnanje in s tem v dve veliki zagati. Ena predstavlja politično nasilje in druga je ekološka zanka. »Ne smemo pozabiti – človek ni samo žrtev nasilja, žrtev onesnaženja, on sam je tudi ustvarjalec obojega.«²¹ Če se osredotočimo na naše okolje, planet in življenjske razmere, je lahko vsakemu razumnemu človeku jasno, da je ekološko ozaveščeno dejanje edino pravo dejanje, ampak ker smo duhovno in moralno nezreli, tega ne bomo sprevideli. Vedno znova odlagamo čas za aktivna dejanja, izvajamo kratkoročne rešitve ali si zatiskamo oči pred ekološko katastrofo. Varovanje okolja, ohranjanje narave in zdravega življenja so enako pomembna vprašanja kakor razvojne potrebe prebivalstva. Anketa »Ocenjevanje kakovosti javnih institucij s področja davč-

ne, okoljske in druge regulative v slovenskih in tujih podjetjih« je potrdila, da okoljska administracija ni naklonjena podjetju.²² Zakonodajalec bi moral obdržati preprosto zakonodajo in zmanjšati številčnost novih ukrepov. Predvsem pa bi moral upoštevati nacionalne posebnosti. Proizvodnja jekla je energetska intenzivna, ker za kemične reakcije pri redukciji železove rude z ogljikom iz premoga potrebuje visoke temperature. Za železarstvo so značilne integrirane železarnice.

V novejšem času »mini mill« jeklarne, ki bazirajo na recikliranju starega železa in s pečjo EOP in napravo KL občutno zmanjšajo proizvodne stroške. Zaradi globalnih razmer ne bo dovolj izboljšava obstoječega procesa, ampak bo potrebna tehnološka sprememba v proizvodnji jekla. Utegne biti prva panoga, ki se bo morala spoprijeti z industrijsko transformacijo. Pri uvedbi ekološko učinkovite inovacije ima pomembno vlogo družbena skupnost, na ka-

tero vpliva. Vloga države temelji v fiskalni politiki in zakonodaji za določitev okvira (ekonomska konkurenčnost, socialna pravičnost, ekološka obremenjenost).

Kot protiutež industriji deluje na lokalni ravni civilna iniciativa »Zeleni klic jeklarstvu«, ki opozarja na nedovoljene izpuste iz podjetja Acroni, d. o. o. V svojem delovanju imajo razgovore s predstavniki iz podjetja, vendar običajno pri reševanju problemov prihaja do konflikta. Bližina naselja in industrija težko uskladita nasprotujoče si interese. Težka industrija bo za okoliško prebivalstvo vedno moteča. Na splošno je sodelovanje javnosti omejeno predvsem na iskanje soglasja v družbi o umestitvi dejavnosti v prostoru, ob največji racionalnosti in gospodarski učinkovitosti ter najmanjših posledicah za prostor in okolje. Večja angažiranost v predhodnih postopkih priprave prostorskih aktov prinaša na poti do umestitve projekta v prostor številne prednosti. Za okoljske projekte je pomembno, da se opravi javne razprave in vključi strokovno in laično javnost v njihovo oblikovanje, saj s tem pridobijo legitimnost ter podporo prebivalcev, kar je prvi pogoj za njihovo uspešno izvedbo.

Literatura in pravni viri

- Acroni, d. o. o. (2010). Dostopno na naslovu: <http://www.acroni.si>.
 Eckstein, A. (2009). Member states nabbed for breaches of environmental laws. *Europolitics Environment*, št. 778, str. 15.
 EEA Reprort: Waste without borders in

¹⁹ Musek, J. Osebnost in vrednote, Educy, Ljubljana, 1993.

²⁰ Iabe, E. R. in Klun, M. Administriranje povezano z okoljskimi predpisi za podjetja v Sloveniji, *Gospodarjenje z okoljem*, 2008, letnik 17, št. 67, str. 2–7.

- the EU? (2009). Copenhagen: European Environmental Agency, str. 4–18.
- Gomien, D. (2009). Kratak vodič po Evropski konvenciji o človekovih pravicah. Ljubljana: Ministrstvo za pravosodje. ISBN 978-961-90329-9-2, 2. izd. v slov. jeziku.
- Jadek, P. D. (2009). Pravica do zdravega življenjskega okolja in denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo. Podjetje in delo, letnik XXXV, št. 6–7, str. 1320–1333.
- Jordan, C. R. (2009). Slovenija potrebuje celovito strategijo. EOL, letnik IX, št. 44, str. 30–31.
- Juhart, M. (2009). Zahtevki zaradi opravljanja splošno koristne dejavnosti. Podjetje in delo, letnik XXXV, št. 6–7, str. 1302–1311;
- Komat, A. (2008). Simbiotski človek. Domžale: samozaložba, str. 87. ISBN 978-961-245-523-1.
- Kornelija, M. http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/word_in_PDF/Okolje_in_CP_2010/prispevki/Mag_Kornelija_Marzel__ang_in_slo_.pdf.
- Lukan, L. M. (2009). Ah, te imisije ali sosed spet nagaja sosedu. Pravna praksa, št. 31–32, str. 16–17.
- Mrakun, A. (2008). Povzetek poročila o imisijskih meritvah onesnaženosti zraka na Jesenicah v letu 2008, št. spisa 121/1-2008.
- Musek, J. (1993). Osebnost in vrednote. Ljubljana: Educy. ISBN 961-6010-04-2.
- Pichler, D. (2009). Odgovornost za okoljsko škodo po ZVO-1B. Podjetje in delo, letnik XXXV, št. 6–7, str. 1312–1319;
- Purkat, A. (2010). Z glavo za naravo. Interni časopis skupine SIJ, št. 6, str. 17.
- Rodošek, S. R. (2009). Onesnaženje zraka. Interni časopis skupine SIJ, št. 6, str. 21.
- Sagermann, T. (2009). Networked inenvironmental engineering for sustainable steel production. MPT International, št. 5, str. 72–77.
- Slabe, E. R. in Klun, M. (2008). Administriranje povezano z okoljskimi predpisi za podjetja v Sloveniji. Gospodarjenje z okoljem, letnik 17, št. 67, str. 2–7.
- Viler, K. A. (2007). Spremembe ZVO. Pravna praksa, št. 44, str. 17–18.
- Wei, S. N. (2009). How to avoid compliance nightmares. Pollution engineering, letnik 39, št. 6, str. 16.
- Direktiva 2008/1/EC Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2008 o celovitem preprečevanju in nadzoru onesnaževanja (IPPC).
- Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Ur. l. RS, št. 83/1999.
- Obligacijski zakonik (OZ), Ur. l. RS, št. 83/2001, spremembe: Ur. l. RS, št. 32/2004, 28/2006, odl. US: U-I-300/04-25, 29/2007, odl. US: U-I-267/06-41, 40/2007, 97/2007-UPB1.
- Stvarnopravni zakonik (SPZ), Ur. l. RS, št. 87/2002, spremembe: Ur. l. RS, št. 18/2007, skl. US: U-I-70/04-18.
- Uredba (ES) št. 1367/2006 Evropskega parlamenta in Sveta o uporabi določb Aarhuške konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah v institucijah in organih Skupnosti. Uradni list [2006] L 264, str. 13.
- Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališčih. Ur. l. RS, št. 32/2006, spremembe: Ur. l. RS, št. 98/2007, 62/2008, 53/2009.
- Uredba o emisiji snovi in toplote pri odvajanju odpadnih vod v vode in javno kanalizacijo. Ur. l. RS, št. 47/2005, spremembe: Ur. l. RS, št. 45/2007, 79/2009.
- Uredba o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja. Ur. l. RS, št. 31/2007.
- Ustava Republike Slovenije /URS/. Ur. l. RS, št. 331/1991, spremembe: Ur. l. RS, št. 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006.
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-1). Ur. l. RS, št. 41/2004, spremembe: Ur. l. RS, št. 17/2006, 20/2006, 28/2006, skl. US: U-I-51/06-5, 39/2006-UPB1, 49/2006-ZMetD, 66/2006, odl. US: U-I-51/06-10, 112/2006, odl. US: U-I-40/06-10, 33/2007-ZPNačrt, 57/2008-ZFO-1A, 70/2008, 108/2009.
- Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2, ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (MKVCP), Ur. l. RS-MP, št. 7/1994. Spremembe: Ur. l. RS, št. 78/2006, odl. US: Up-555/03-41, Up-827/04-26.

Poslovna skupina Sava